

Η Εικόνα της Κίνας στην Ελλάδα

2008-2018

Πλάμεν Τόντσεφ, Άγγελος Μπέντης

Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων

1.Εισαγωγή

Καλησπέρα σε όλους και ευχαριστούμε το φιλόξενο New York College για την ευκαιρία να παρουσιάσουμε την πρόσφατη έρευνά μας για την εικόνα της Κίνας στην Ελλάδα και να συζητήσουμε τα ευρήματά μας με το κοινό.

Κατ' αρχάς, γιατί αποφασίσαμε να ασχοληθούμε μ' αυτό το θέμα στο Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων (ΙΔΟΣ);

Πρώτον, γιατί η εικόνα μιας χώρας, όχι μόνο της Κίνας, διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην στάση μας απέναντί της. Ως παραδείγματα μπορούμε να αναφέρουμε την σταθερά αρνητική στάση της ελληνικής κοινωνίας έναντι των ΗΠΑ ή της Γερμανίας, όπως και την σταθερά φιλορωσική της στάση. Είναι προφανές ότι για λόγους ιστορικούς, οικονομικούς και πολιτικούς, ενδεχομένως και βιωματικούς, τείνουμε να “πλάθουμε” εικόνες για διάφορες χώρες και κρατούμε ανάλογη στάση έναντί τους. Οι παραστάσεις που έχουμε για την Αλβανία ή την Τουρκία, για να δούμε άλλα δύο παραδείγματα, σαφέστατα επηρεάζουν την συμπεριφορά μας απέναντί τους, όπως και την εξωτερική πολιτική της Ελλάδας.

Δεύτερον, γιατί πρέπει να αναγνωρίσουμε την σημασία των αντιλήψεων και των παραστάσεων την σήμερα ημέρα. Πρέπει να παραδεχθούμε ότι επί πολλά χρόνια οι έρευνες στις πολιτικές επιστήμες σε μεγάλο βαθμό βασίστηκαν σε αριθμούς. Κάναμε αναλύσεις και προβλέψεις, λαμβάνοντας υπόψη μας την μεγέθυνση του ΑΕΠ, το κατά κεφαλήν εισόδημα, τις εμπορικές ροές ή τις τάσεις στα χρηματιστήρια, ενώ παραβλέψαμε τις “αόρατες” παραμέτρους που πολύ συχνά καθορίζουν την ανθρώπινη συμπεριφορά και, συγκεκριμένα, την συμπεριφορά των ψηφοφόρων – βιώματα, προτιμήσεις, ανησυχίες, κ.λπ. Έτσι φτάσαμε στο έτος 2016, το οποίο κλόνισε πολλές βεβαιότητές μας και μάς δίδαξε πολλά, έστω και με επώδυνο τρόπο. Να θυμηθούμε ότι εκείνη την χρονιά, κόντρα στις περισσότερες προβλέψεις, οι Βρετανοί αποφάσισαν κατά πλειοψηφία να εγκαταλείψουν την ΕΕ και λίγους μήνες αργότερα οι Αμερικανοί εξέλεξαν τον Donald Trump. Εκ των υστέρων πλέον γνωρίζουμε ότι κύριο ρόλο στις επιλογές αυτές διαδραμάτισαν αντιλήψεις των ψηφοφόρων και διάφορες ανησυχίες τους – δικαιολογημένες ή μη, πάντως ανησυχίες που δεν είχαν καταγραφεί επαρκώς στις σχετικές δημοσκοπήσεις.

Τρίτον, επιλέξαμε αυτό το θέμα της έρευνάς μας γιατί η Κίνα είναι μια ανερχόμενη υπερδύναμη και φιγουράρει σταθερά στην διεθνή ειδησεογραφία. Είναι απολύτως λογικό να προκαλεί συζήτηση σε παγκόσμιο επίπεδο, με κυρίαρχο το ερώτημα “Πού

το πάει η Κίνα;”. Η δε αντιπαράθεση μεταξύ των ΗΠΑ και της Κίνας τον τελευταίο χρόνο μάς κάνει όλους να αναρωτιόμαστε για την μελλοντική τάξη πραγμάτων και τον ρόλο της Κίνας στην διαμόρφωσή της. Στην Ελλάδα δε έχουμε έναν πρόσθετο ρόλο να ανιχνεύσουμε την εικόνα της Κίνας λόγω της αυξανόμενης οικονομικής παρουσίας της, όπως και εξαιτίας του αποτυπώματός της στις διεθνείς σχέσεις της χώρας.

Η έρευνά μας είχε τρία σκέλη:

1. Καταγραφή των απόψεων των Ελλήνων πολιτών για την Κίνα, όπως προκύπτουν από έρευνες κοινής γνώμης – τόσο από ξένους, όσο και από ελληνικούς εξειδικευμένους οργανισμούς.
2. Παρακολούθηση και ανάλυση της εικόνας της Κίνας, όπως προκύπτει από τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης. Κάναμε, επίσης, μια συστηματική προσπάθεια να προσδιορίσουμε τον βαθμό, στον οποίον οι παραστάσεις που έχουν οι Έλληνες πολίτες για την Κίνα επηρεάζονται από την κάλυψή της από τα ΜΜΕ.
3. Πιθανές ερμηνείες των ευρημάτων της έρευνάς μας από πλευράς πολιτικο-οικονομικής, αλλά και υπό το πρίσμα της κοινωνικής ψυχολογίας. Υπό την έννοια αυτή, μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι μάθαμε ενδιαφέροντα πράγματα όχι μόνο για την Κίνα, αλλά και για την ίδια την Ελλάδα.

Τέλος, οφείλουμε να αναφέρουμε και τα ονόματα των συντελεστών αυτής της έρευνας. Την ομάδα εργασίας του ΙΔΟΣ συντόνισε ο Άγγελος Μπέντης, ενώ μέλη της υπήρξαν ο Γιώργος Παπουτσάς, ο Χρήστος Μιχαλάρης και η Caroline Carulas.

Το πλήρες κείμενο της έρευνας στην αγγλική γλώσσα είναι διαθέσιμο στον ακόλουθο σύνδεσμο: http://idos.gr/wp-content/uploads/2018/10/China-Image-in-Greece_9-10-2018.pdf.

Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων
Institute of International Economic Relations

China's Image in Greece 2008-2018

Plamen Tonchev (ed.)
Angelos Bentis, Caroline Carulas,
Chris Mihalaris and George Papoutsas

2.Πως βλέπουν οι Έλληνες την Κίνα

Ο εντυπωσιακός ρυθμός ανάπτυξης της Κίνας της τελευταίες δεκαετίες και η μαζική προβολή της έχουν πυροδοτήσει μία έντονη συζήτηση για την πιθανή της πορεία. Η ολοένα κι αυξανόμενη παρουσία της στην Ευρώπη έχει δημιουργήσει ανάμεικτα συναισθήματα, ποικίλες αντιλήψεις και ανησυχίες βασισμένες τόσο σε ατομικές απόψεις, όσο και σε εθνικές ιδιοσυγκρασίες.

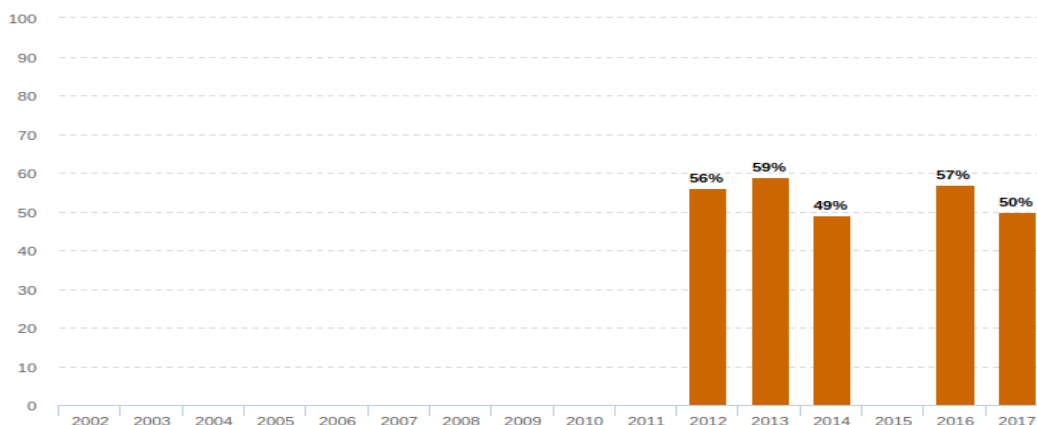
Όσον αφορά την Ελλάδα, μία αντιπροσωπευτική απεικόνιση για την αποδοχή της Κίνας προκύπτει σε έρευνα του Pew Research Center, στην οποία παρουσιάζονται οι διαθέσεις των Ελλήνων προς την Κίνα στο διάστημα 2012-2017, με πέντε ή έξι στους δέκα να είναι θετικά διακείμενοι προς αυτήν.

Opinion of China

Do you have a favorable or unfavorable view of China?

[Favorable](#) [Unfavorable](#) [View all countries on this question](#) [View countries in same region](#)

Percent of **Greece** responding **Favorable**, all years measured

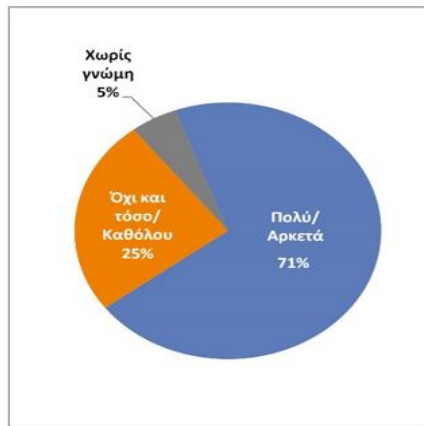
Source: Pew Research Center, 2017

Παρόλο που τα ποσοστά που προκύπτουν σε διάφορες έρευνες δεν είναι ταυτόσημα, παρατηρείται ένα σταθερό μοτίβο που διέπει τα αποτελέσματα: σε γενικές γραμμές, οι Έλληνες έχουν θετική εικόνα για την Κίνα. Τον Ιούλιο του 2016, το 71% των Ελλήνων ερωτώμενων από την ελληνική εταιρεία Public Issue εξέφρασε θετική γνώμη για τον κινεζικό λαό.

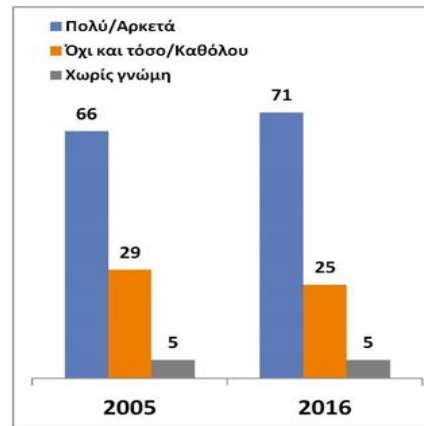
ΣΥΜΠΑΘΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΙΝΕΖΟΥΣ

Ιούλιος 2016

Τους Κινέζους πόσο τους συμπαθείτε;

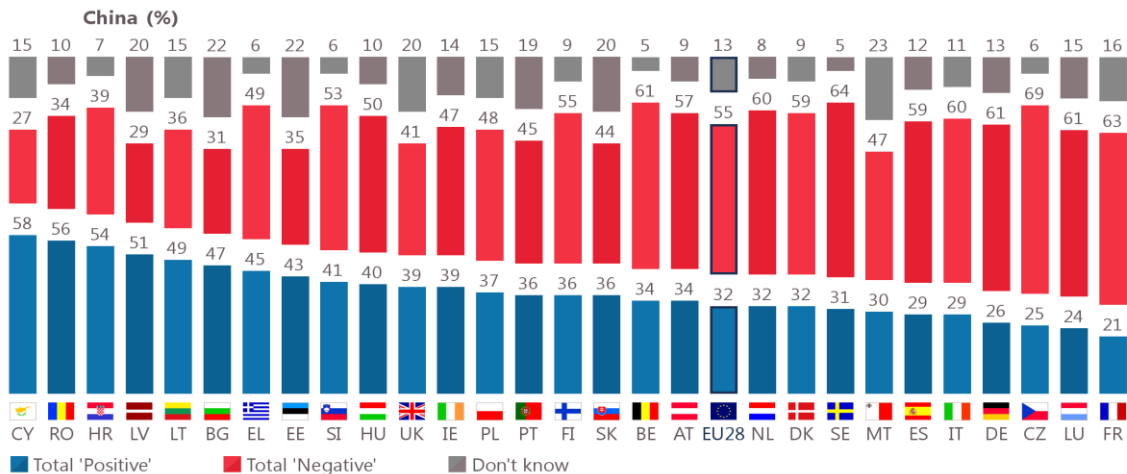
Μεταβολή 2005-2016

Source: Public Issue, July 2016

Σε σύγκριση με άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ, όπως και με τις ΗΠΑ, η Ελλάδα διατηρεί σταθερά θετική διάθεση προς την Κίνα, την οποία όμως χαρακτηρίζουν ορισμένες διακυμάνσεις. Το Ευρωβαρόμετρο του Δεκεμβρίου του 2017 εμφανίζει την Ελλάδα έβδομη πιο φιλικά διακείμενη προς την Κίνα χώρα μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ, παρά το γεγονός ότι οι αρνητικές απόψεις υπερिशύουν των θετικών, με ποσοστά 49% και 45% αντίστοιχα.

QCS.7 As regards each of the following countries or group of countries, do you have a positive or a negative view about it?

Source: Eurobarometer, 2017

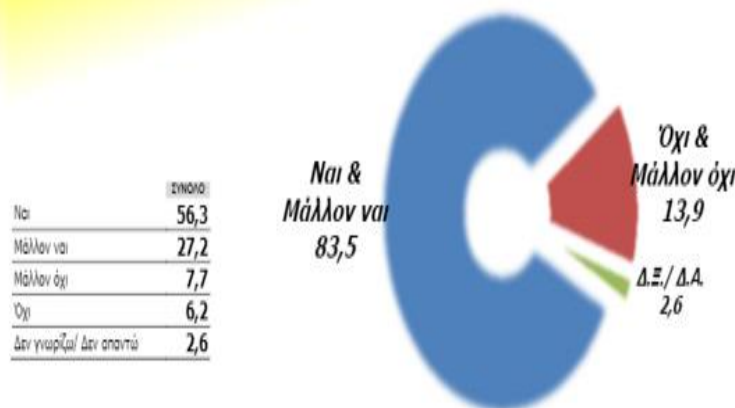
Όσον αφορά τις ελληνοκινεζικές σχέσεις, η ελληνική κοινή γνώμη τις αντιμετωπίζει από ιδιαιτέρως θετική σκοπιά. Σε έρευνα της εταιρείας GPO το Δεκέμβριο του 2016, το 51,3% χαρακτήρισε τις σχέσεις Ελλάδας-Κίνας ως 'φιλικές' και το 30,6% ως 'σχετικά φιλικές'. Επιπλέον, από την πλευρά των Ελλήνων φαίνεται να υποστηρίζεται η σύσφιξη των σχέσεων με την Κίνα, μέσω της στενότερης συνεργασίας σε τρεις

κύριους τομείς: της οικονομίας, των πολιτικών σχέσεων και του πολιτισμού, με ποσοστά 83,5%, 71,1%, και 87,5% αντίστοιχα.

Πιστεύετε ότι η Ελλάδα πρέπει να επιδιώξει την ανάπτυξη στενότερων πολιτικών σχέσεων με την Κίνα;

Πιστεύετε ότι η Ελλάδα πρέπει να επιδιώξει την ανάπτυξη στενότερων οικονομικών σχέσεων με την Κίνα;

Πιστεύετε ότι η Ελλάδα πρέπει να επιδιώξει την ανάπτυξη στενότερων πολιτιστικών σχέσεων με την Κίνα;

3.Αντιφάσεις στις αντιλήψεις για την Κίνα στην Ελλάδα

Κατά την έρευνά μας διαπιστώσαμε κάποιες αντιφάσεις στις παραστάσεις των Ελλήνων για την Κίνα. Από την άλλη πλευρά, όμως, είναι λογικό να υπάρχουν αντιφάσεις, δεδομένου ότι η κοινωνία δεν αποτελεί ένα ομοιογενές σύνολο και απαρτίζεται από πολλά επιμέρους υποσύνολα.

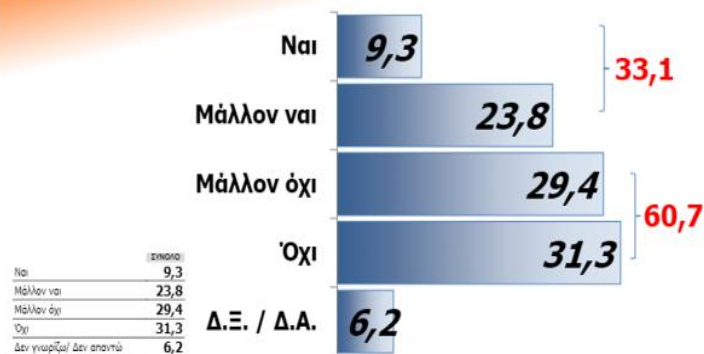
Συνολικά θα λέγατε ότι η Κίνα είναι:

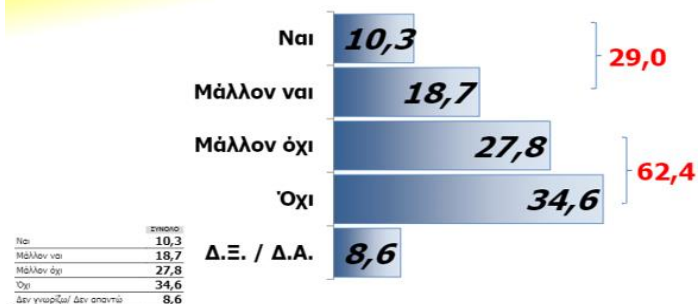
Συγκεκριμένα, καταγράψαμε τις εξής τρεις θεμελιώδεις αντιφάσεις

Πρώτον, ενώ οι Έλληνες δεν έχουν θετική άποψη για την Κίνα ως προς το βιοτικό επίπεδο, την ποιότητα ζωής και το σύστημα διακυβέρνησης της χώρας, την θεωρούν σημαντική πηγή οικονομικής βοήθειας και εν δυνάμει πολιτικό εταίρο. Τρόπον τινά, οι Έλληνες πολίτες δεν ενοχλούνται ιδιαίτερα από τα αρνητικά στοιχεία της Κίνας και θεωρούν πολύ πιο σημαντική την ενδεχόμενη βοήθεια που μπορεί να μάς προσφέρει, εν μέσω της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης στην χώρα.

Θα λέγατε ότι σε γενικές γραμμές η Κίνα είναι μια δημοκρατική χώρα;

Θα λέγατε ότι σε γενικές γραμμές η Κίνα είναι μια χώρα που σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Δεύτερον, ενώ οι Έλληνες θεωρούν την άνοδο της Κίνας μία αρνητική εξέλιξη για τους Ευρωπαίους, την αντιμετωπίζουν ως θετική για την Ελλάδα. Η αντίφαση εδώ είναι προφανής: ωσάν η Ελλάδα να μην είναι ευρωπαϊκή χώρα και μέλος της ΕΕ. Επιπλέον, η στάση αυτή της ελληνικής κοινωνίας δεν συνάδει με τις κυρίαρχες τάσεις που καταγράφονται στις περισσότερες χώρες-μέλη της ΕΕ, όπου εντείνεται συνεχώς η ανησυχία για την αυξανόμενη ισχύ της Κίνας.

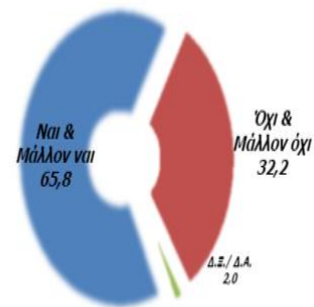
Η άνοδος της κινεζικής οικονομίας είναι μια θετική ή μια αρνητική εξέλιξη για την Ελλάδα;

G.P.O. ΑΕ

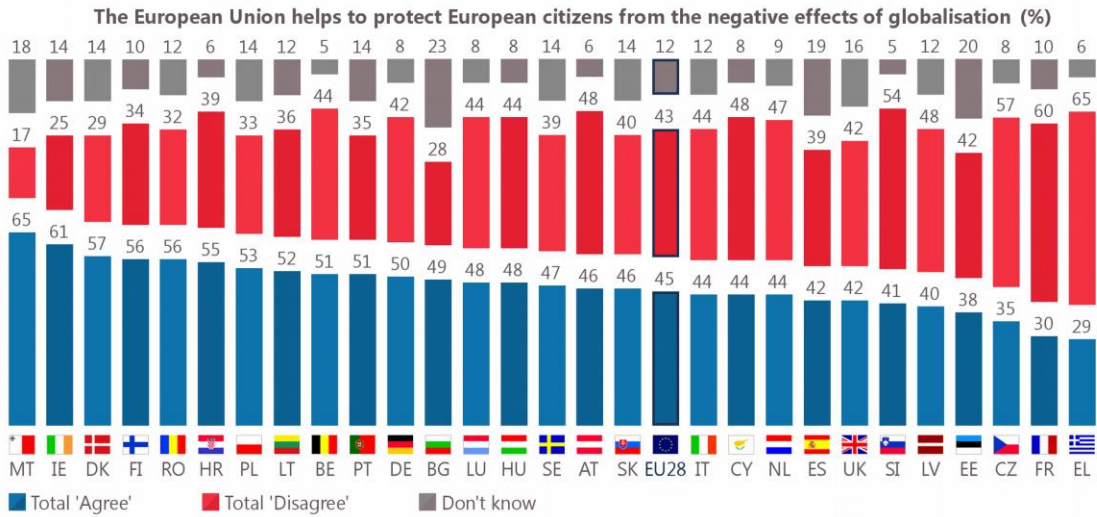
Η άνοδος της κινεζικής οικονομίας αποτελεί απειλή για την οικονομία της Ευρώπης;

	ΕΠΙΛΟΓΗ
Ναι	38,0
Μάλλον ναι	27,8
Μάλλον όχι	17,6
Όχι	14,6
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	2,0

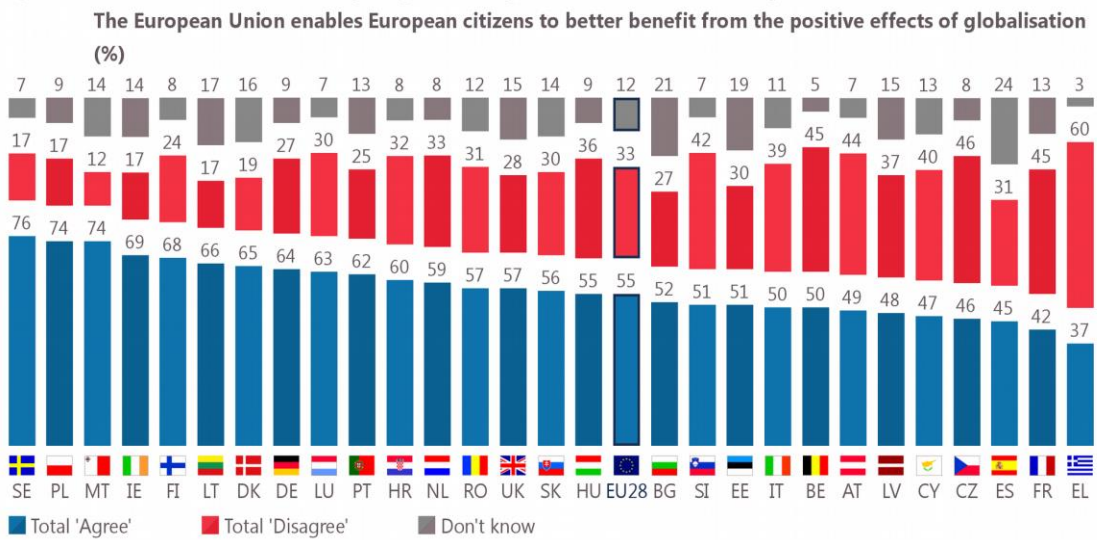
Τρίτον, ενώ η συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων τάσσεται κατά της παγκοσμιοποίησης, περιμένει σημαντική βοήθεια από την Κίνα, τον κατ' εξοχήν σηματοφόρο της παγκοσμιοποίησης. Όπως θα φανεί στην συνέχεια, οι Έλληνες κρατούν άκρως αρνητική στάση έναντι της παγκοσμιοποίησης, σε βαθμό που τούς κατατάσσει στην χειρότερη θέση στην ΕΕ. Σημειώνεται, όμως, ότι η ΕΕ ως διεθνής οργανισμός είναι επίσης ένας φορέας και εκφραστής της παγκοσμιοποίησης, έστω και σε επίπεδο περιφερειακής συσσωμάτωσης και ολοκλήρωσης.

QA10.4 Please tell me to what extent you agree or disagree with each of the following statements.

Source: Eurobarometer, 2017

QA10.5 Please tell me to what extent you agree or disagree with each of the following statements.

Source: Eurobarometer, 2017

Αυτές τις θεμελιώδεις αντιφάσεις επιδιώξαμε να ερμηνεύσουμε στο τρίτο μέλος της έρευνάς μας.

4.Αξιολόγηση της κάλυψης της Κίνας από δείγμα ελληνικών ΜΜΕ

Σε ό,τι αφορά το σύνολο των άρθρων που χρησιμοποιήθηκαν για την έρευνα, κάναμε την επιλογή να αξιολογήσουμε το κατά πόσο τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης πλαισιώνουν την συζήτηση γύρω από την Κίνα και διαμορφώνουν την ελληνική κοινή γνώμη σχετικά με αυτήν.

Καταμερισμός Όλων των Άρθρων κατά Μέσο και Έτος έως και τον Ιούλιο του 2018

Media Outlet	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	TOTAL
News247.gr	6	4	7	11	18	10	12	8	8	32	16	132
To Vima	11	8	41	14	18	13	12	7	10	36	20	190
Naftemporiki	9	12	24	10	12	22	83	36	11	26	40	285
Proto Thema	6	6	7	10	6	7	6	9	12	47	58	174
Kathimerini	7	8	12	9	6	13	10	8	13	21	16	123
Ta Nea	6	6	6	4	2	11	14	12	9	34	24	128
Avgi*	0	0	0	0	0	8	5	8	7	18	30	76
Efimerida	#	#	#	11	8	10	13	7	13	45	56	163
Eleftherotypia	6	7	10	8	#	6	7	#	#	#	#	44
Efimerida ton Syntakton	#	#	#	#	3	2	8	11	8	19	33	84
TOTAL	51	51	107	77	73	102	170	106	91	278	293	1,399

Βάσει του παραπάνω στόχου, η ερευνητική ομάδα του ΙΔΟΣ εξέτασε σχεδόν 1.400 άρθρα με ανάλογη θεματολογία που εκδόθηκαν σε ελληνικές εφημερίδες και portals την περίοδο 2008-2018. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η Κίνα δεν κατέχει την κυριότερη θέση στο προσκήνιο της ειδησεογραφίας, καθώς σε μία χώρα που την τελευταία δεκαετία δοκιμάζεται από κοινωνικο-οικονομική κρίση και πολιτική αστάθεια και αναβρασμό, δεν θα μπορούσε να αποτελεί κεντρικό θέμα. Ωστόσο, διαπιστώσαμε ότι παρέχεται ικανή κάλυψη στην Κίνα.

Σε σχετικές έρευνες άλλων χωρών έχει σημειωθεί ότι το φάσμα κάλυψης που παρέχουν τα ΜΜΕ στην Κίνα τείνει να είναι κάπως περιορισμένο. Παρά ταύτα, ένα από τα σημαντικότερα ευρήματά μας είναι πως το θεματικό πεδίο που κάλυπταν τα εξετασθέντα ελληνικά ΜΜΕ την εν λόγω περίοδο είναι αρκετά ευρύ. Τα τεράστια οικονομικά και επενδυτικά κινεζικά επιτεύγματα έχουν καταγραφεί και αναλυθεί. Ακόμα, τα ελληνικά μέσα καλύπτουν τις πολιτικές και οικονομικές σχέσεις της Κίνας με άλλες χώρες, όπως οι ΗΠΑ, η Ρωσία, η Ινδία, η Ιαπωνία, και οι χώρες της ΕΕ – κάτι που είναι λογικό επακόλουθο του διεθνούς βάρους της Κίνας.

Βεβαίως, ορισμένα δημοσιεύματα αναφέρονται και σε εξελίξεις, οι οποίες κάθε άλλο παρά θετική εντύπωση δημιουργούν. Πρόκειται για ειδήσεις σχετικές με ευαίσθητα πολιτικά θέματα, όπως ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την ευνομία ή την κοινωνική διάρθρωση και συνοχή στη χώρα. Τα ελληνικά ΜΜΕ παρέχουν

πληροφόρηση σχετικά με την θανατική ποινή στην Κίνα, τις δημογραφικές και οικονομικές επιπτώσεις της 'πολιτικής του ενός παιδιού', τις μεγάλες περιβαλλοντικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα, την ελλιπή εργασιακή ασφάλεια, την αδιαφάνεια και την διαφθορά, κ.λπ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, η απονομή του Νόμπελ Ειρήνης το 2010 στον Κινέζο συγγραφέα, φιλόσοφο, και πολιτικό ακτιβιστή Λιού Σιαομπό, ο οποίος βραβεύθηκε όντας έγκλειστος για τέταρτη φορά.

Καταμερισμός Συνολικών Ποσοστών του Δείγματος κατά Μέσο και Κατηγορία Περιεχομένου έως και τον Ιούλιο του 2018

Media Outlet	Politics	Economy & Environment	Culture	Anything else	China-US relations	China-EU relations (incl. EU member states)	Sino-Greek Relations	Anything else on China
News247.gr	31,8%	37,9%	3,8%	40,9%	8,3%	8,3%	19,7%	68,9%
To Vima	40,0%	55,8%	11,6%	13,2%	11,6%	12,6%	40,5%	40,0%
Naftemporiki	31,9%	49,5%	7,4%	22,5%	10,5%	15,8%	15,8%	60,4%
Proto Thema	27,0%	38,5%	8,6%	39,7%	12,1%	11,5%	13,8%	67,8%
Kathimerini	26,0%	60,2%	5,7%	22,8%	17,1%	10,6%	21,1%	57,7%
Ta Nea	31,3%	34,4%	9,4%	31,3%	15,6%	3,9%	10,9%	73,4%
Avgi	48,7%	42,1%	9,2%	14,5%	18,4%	17,1%	18,4%	51,3%
Iefimerida	32,5%	31,3%	12,9%	35,6%	14,7%	6,7%	11,0%	76,7%
Eleftherotypia	6,3%	20,3%	2,3%	10,9%	6,3%	0%	2,3%	26,6%
Efimerida ton Syntakton	19,5%	31,3%	11,7%	9,4%	9,4%	6,3%	17,2%	35,9%

*Total percentages exceed 100%, due to overlapping

Source: Institute of International Economic Relations, October 2018

Η μεθοδολογία που αξιολόγησε το δείγμα ήταν λεπτομερής και πολύπλευρη. Σας παραθέτουμε ως ενδεικτικό παράδειγμα τον πίνακα, όπου συγκεντρώνεται το σύνολο των άρθρων που χρησιμοποιήσαμε από την εφημερίδα «Ναυτεμπορική». Τα άρθρα όλων των δέκα ΜΜΕ εξετάστηκαν ως προς το είδος και το περιεχόμενο των ειδήσεων, αλλά και τις πολιτικές τάσεις των ίδιων των μέσων ενημέρωσης και αξιολογήθηκαν ως προς την θετική, ουδέτερη ή αρνητική φύση του περιεχομένου τους, όπως και τον τόνο του συντάκτη. Επιπροσθέτως, αξιολογήθηκε και το πλήθος των άρθρων ανά έτος και κατηγορία. Στόχος κατά την διάρκεια συγκρότησης του δείγματος ήταν όχι μόνο η ανεύρεση σχετικών άρθρων, αλλά και η συγκέντρωση ενός ικανού αριθμού που θα εξασφάλιζε αξιοπιστία στα συμπεράσματά μας.

Ναυτεμπορική																		
Year	Breakdown by Sector				China in the World				Total	Nature of News Items				Assessment of Tone				Political Affiliation: Government, Undefined, Opposition
	Politics	Economy & Environment	Culture	Anything else	China-US relations	China-EU relations (incl. EU member states)	Sino-Greek Relations	Anything else on China		Positive 3	Neutral 2	Negative 1	Average	Positive 3	Neutral 2	Negative 1	Average	
2008	4	3	2	1	1	1	3	4	9	1	8	0	2,111111	0	9	0	Undefined	
2009	2	11	0	0	2	0	0	10	12	0	12	0	2,083333	1	11	0	Undefined	
2010	12	12	1	1	0	2	19	5	24	12	11	1	2,458333	0	24	0	Undefined	
2011	5	6	0	2	0	1	3	6	10	36	22	1	2,458333	0	48	0	Undefined	
2012	3	6	1	3	0	2	3	7	12	2	6	2	2	0	20	0	Undefined	
2013	6	14	2	2	1	7	1	12	22	1	11	0	2,083333	0	24	0	Undefined	
2014	24	29	8	30	9	6	1	68	83	3	13	6	1,636364	0	44	0	Undefined	
2015	12	18	3	7	3	7	6	19	36	19	29	35	1,807229	0	83	0	Undefined	
2016	5	8	0	0	0	1	6	4	11	57	58	35	1,807229	0	166	0	Undefined	
2017	6	9	3	10	1	5	1	20	26	36	24	12	2	0	72	0	Undefined	
2018	12	25	1	8	13	13	2	17	40	7	4	0	2,636364	0	11	0	Undefined	
TOTAL	91	141	21	64	30	45	45	172	285	9	42	2	2,038462	15	42	0	2,19231	
SHARE	0,3193	0,494736842	0,07368	0,224561	0,105263	0,15789	0,157895	0,603509		15	66	2	2,075	9	70	2	2,025	
	Undefined period average											2,076927				2,02733		

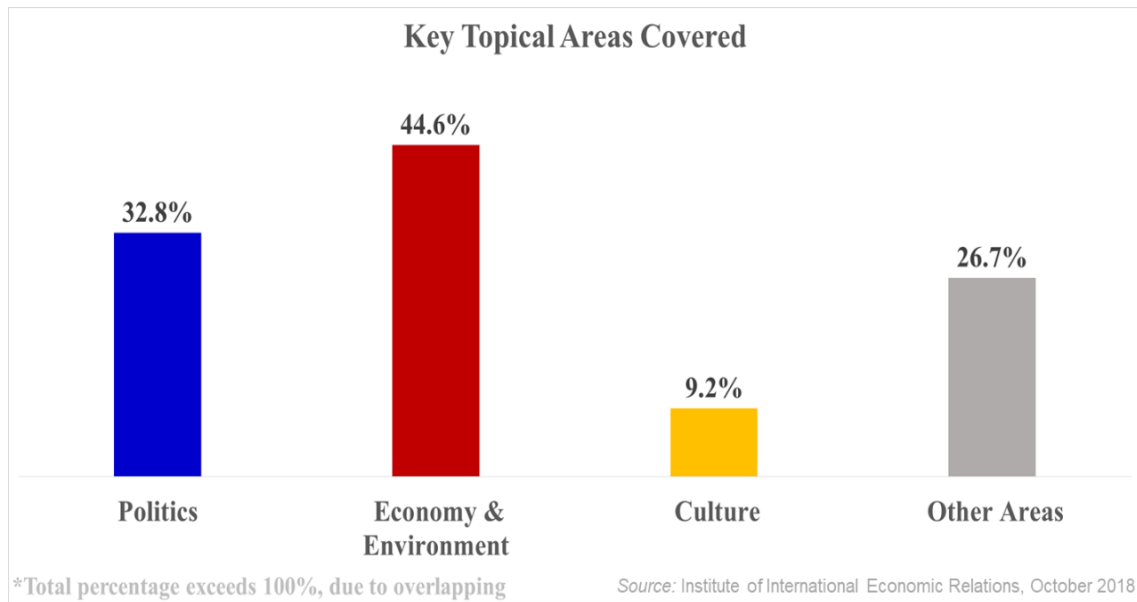
Source: Institute of International Economic Relations, October 2018

5. Περιεχόμενο της ειδησεογραφίας για την Κίνα στα ελληνικά ΜΜΕ

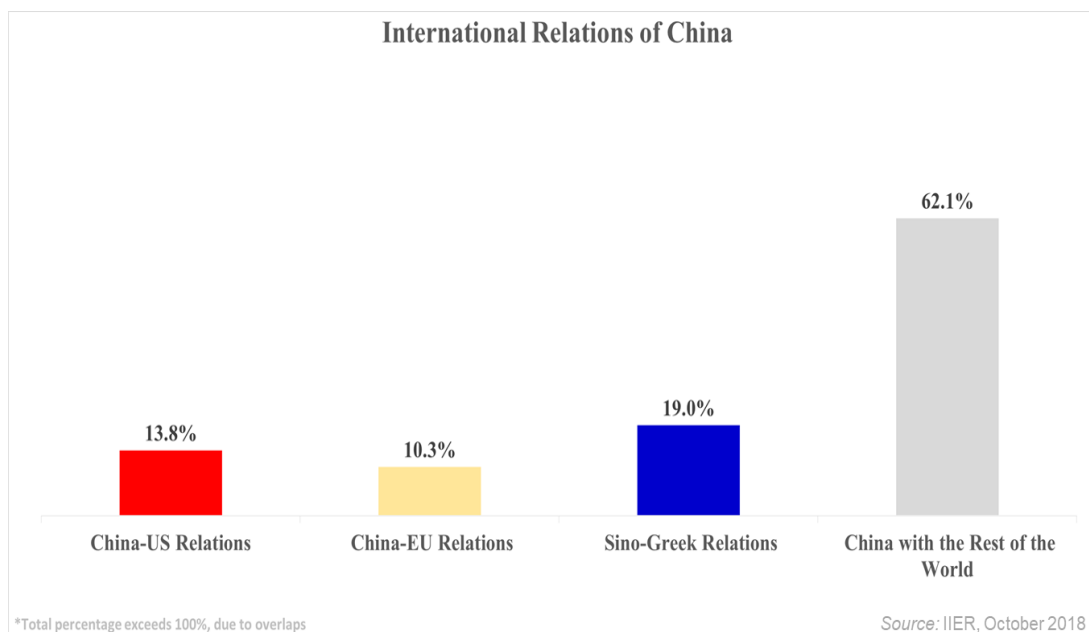
Δεδομένου του εύρους της ειδησεογραφίας σχετικά με την Κίνα, καταναίμαμε τα άρθρα σε οκτώ βασικές θεματικές ενότητες. Βάσει αυτής της κατανομής, καταλήξαμε στα εξής συμπεράσματα ως προς το περιεχόμενο της αρθρογραφίας στα υπό εξέταση ΜΜΕ:

- Οι περισσότερες ειδήσεις (44,6%), όπως και ανεμμένο, σχετίζονται με την οικονομική ανάπτυξη της Κίνας. Συγχρόνως, είναι αρκετές οι ειδήσεις για την περιβαλλοντική επιβάρυνση στην Κίνα, ως άμεσο αποτέλεσμα του οικονομικού μοντέλου της. Το 2016 ήταν αρκετά τα άρθρα που αναφέρονταν στην διαμάχη γύρω από το στάτους της Κίνας ως “οικονομίας της αγοράς” - σημειώνεται ότι τόσο η ΕΕ όσο και η ΗΠΑ αρνήθηκαν να της χορηγήσουν αυτό το στάτους. Τα ελληνικά ΜΜΕ προσφέρουν αρκετή κάλυψη στο εξωτερικό εμπόριο της Κίνας, αλλά και στην εσωτερικές εξελίξεις, όπως π.χ. στους κεφαλαιακούς περιορισμούς που έχουν επιβληθεί στην χώρα.

- Ο δεύτερος τομέας που καλύπτεται από τα ελληνικά ΜΜΕ κατά 32,8% έχει να κάνει με την πολιτική σκηνή στην Κίνα και τις διεθνείς σχέσεις της.

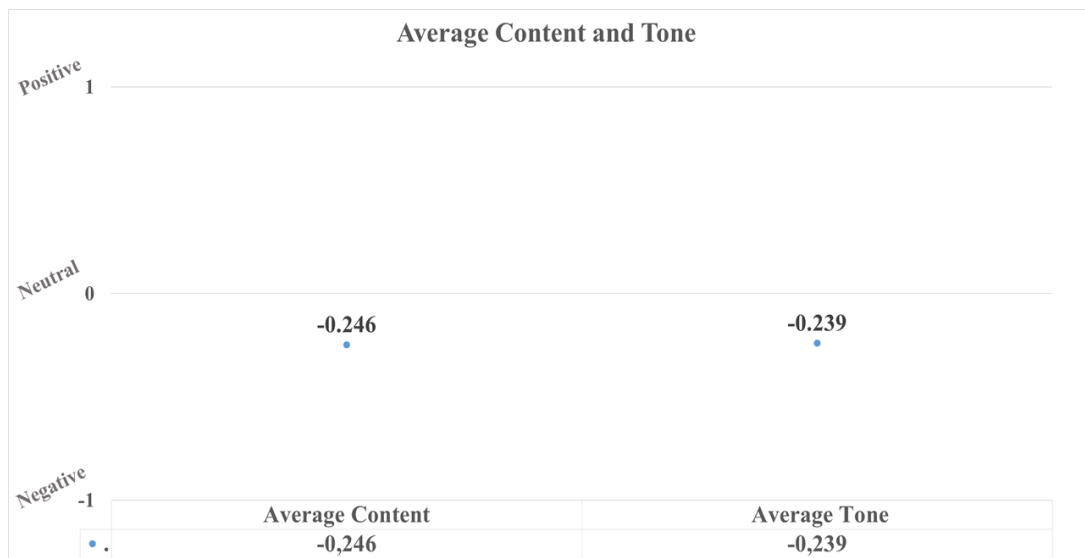

Οι σινο-αμερικανικές σχέσεις καταλαμβάνουν το 13,8% της αρθρογραφίας, ενώ οι σινο-ευρωπαϊκές σχέσεις το 10,3%. Είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι σ'αυτόν τον τομέα οι ελληνοκινεζικές σχέσεις υπερκαλύπτουν τους μεγάλους διεθνείς παίκτες με 19,0% της ειδησεογραφίας – κάτι επίσης αναμενόμενο. Ωστόσο, ο πολιτισμός καλύπτεται μόλις κατά 9,2%, παρά την άποψη των Ελλήνων (κατά 87,5% σε άλλη έρευνα) ότι αποτελεί σημαντικό πεδίο συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών. Πάντως, επισημαίνεται ότι όλα τα σχετικά άρθρα για τον πολιτισμό της Ελλάδας και της Κίνας χαρακτηρίζονται από πολύ θετικό περιεχόμενο και τόνο.

6. Τόνος της κάλυψης των ειδήσεων σχετικά με την Κίνα

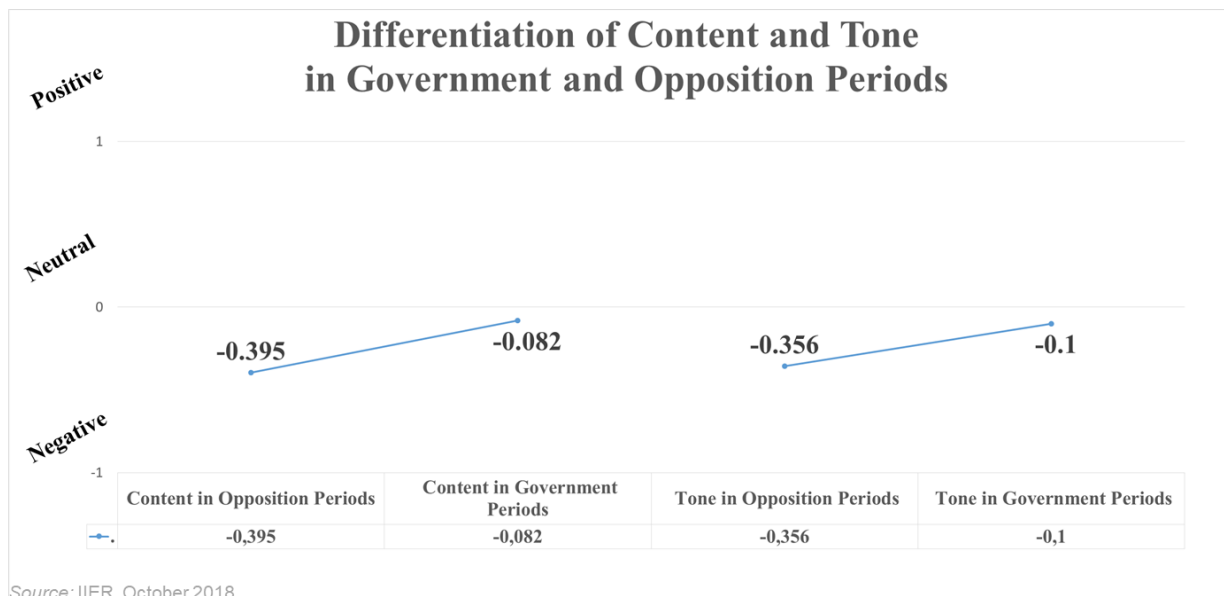
Οι μέσες τιμές για το περιεχόμενο και τον τόνο της ειδησεογραφίας για την Κίνα στο δείγμα που εξετάστηκε τείνουν να είναι ελαφρώς αρνητικές παρά θετικές (-0,246 και -0,239, αντίστοιχα), αλλά παραμένουν πολύ κοντά στην ουδετερότητα. Το γεγονός ότι τόσο το περιεχόμενο όσο και ο τόνος των δημοσιευμάτων χαρακτηρίζεται από αρνητικό πρόσημο, συνάδει με γενικότερες παραστάσεις για την Κίνα στον δυτικό κόσμο. Έχει παρατηρηθεί πως, σε γενικές γραμμές, τα ευρωπαϊκά μέσα ενημέρωσης δεν μεταδίδουν θετικές ειδήσεις για την Κίνα ως χώρα και, υπ' αυτή την έννοια, είναι φανερό πως η Ελλάδα δεν αποτελεί εξαίρεση. Βεβαίως, εδώ πρέπει να αναφερθεί το γεγονός ότι δεν υπάρχουν Έλληνες ανταποκριτές στην Κίνα. Έτσι, σε πολλές περιπτώσεις τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης αναδημοσιεύουν υλικό από ξένα πρακτορεία.

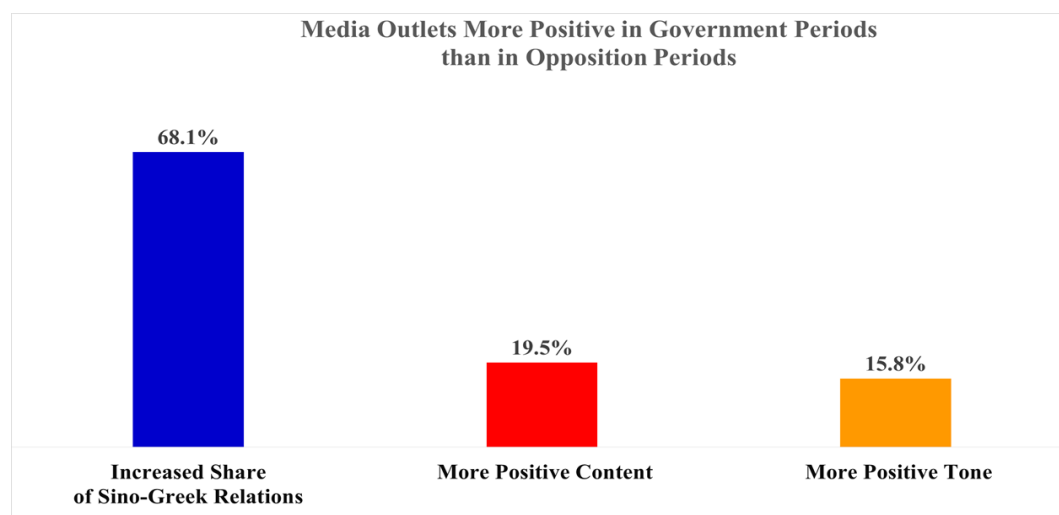
Source: IIER, October 2018

Η ως επί το πλείστον ουδέτερη κάλυψη της Κίνας είναι ένα αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό των μέσων ενημέρωσης που εξέτασε η ομάδα μας. Σε γενικές γραμμές, το δείγμα ήταν αρκετά αντικειμενικό και ισορροπημένο. Ωστόσο, παρατηρήσαμε κάτι πολύ ενδιαφέρον: μία θετικότερη τάση των ΜΜΕ κατά τις περιόδους που αυτά ήταν φίλα προσκείμενα στην εκάστοτε κυβέρνηση, ιδιαιτέρως από το 2015 και μετά. Να το εξηγήσουμε αυτό αναλυτικότερα. Από το 2008 στην Ελλάδα έλαβαν χώρα πέντε κοινοβουλευτικές εκλογές, ανέλαβαν τέσσερις διαφορετικές κυβερνήσεις και δύο υπηρεσιακοί πρωθυπουργοί. Λόγω των συχνών πολιτικών αλλαγών, τα ΜΜΕ άλλαζαν την στάση τους αναλόγως. Η κάλυψη της ειδησεογραφίας που αφορά στην Κίνα επίσης επηρεάστηκε από την πολιτική αστάθεια, καθώς τα μέσα ενημέρωσης τείνουν να αλλάζουν την διάθεσή τους προς την Κίνα ανάλογα με τις πολιτικές τους 'φιλίες' ή την πολιτική τους ταύτιση. Η ομάδα μας έλαβε υπόψη της τις περιόδους, κατά τις οποίες ένα μέσο ενημέρωσης στήριζε

την κυβέρνηση ή την αντιπολίτευση και ανέλυσε τις αλλαγές στην στάση του έναντι της Κίνας από πλευράς περιεχομένου και τόνου της κάλυψης.

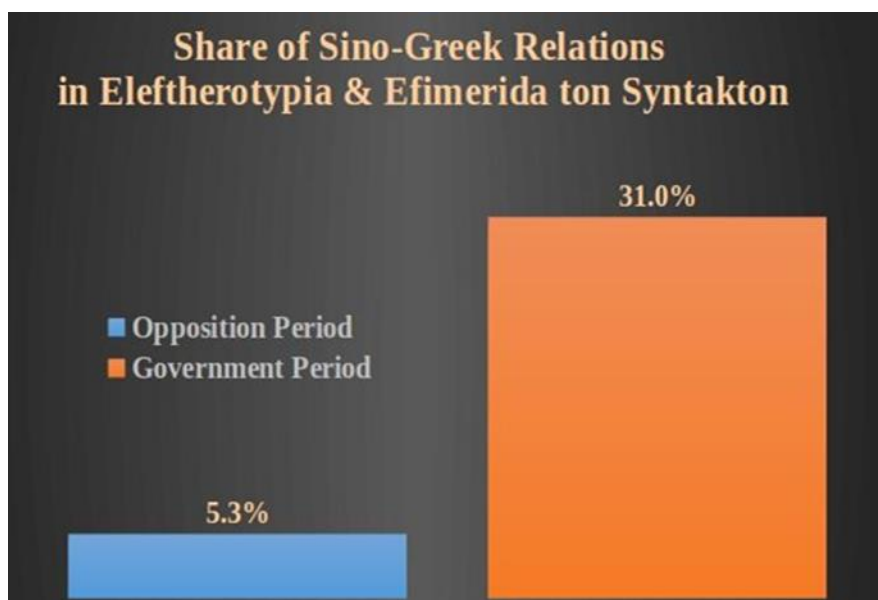

Το παραπάνω ευδιάκριτο μοτίβο που αναδεικνύει η έρευνα δεν περιορίζεται μόνο στην παράθεση πιο θετικών ειδήσεων με θέμα την Κίνα και στον πιο θετικό τόνο της κάλυψης, αλλά και στο γεγονός ότι αυτή επικεντρώνεται σε θέματα ελληνοκινεζικών σχέσεων κατά τις περιόδους που το μέσο ενημέρωσης διάκειται φιλικά προς την εκάστοτε κυβέρνηση. Έτσι, το θετικό περιεχόμενο των δημοσιευμάτων που παρουσιάζονται από τα ίδια ΜΜΕ, αυξάνεται κατά 19,5% από τις ‘αντιπολιτευτικές’ στις ‘κυβερνητικές’ τους περιόδους. Αναλόγως, ο τόνος της κάλυψης βελτιώνεται κατά 15,8%, και ο αριθμός των άρθρων με θέμα τις ελληνοκινεζικές σχέσεις αυξάνεται κατά 68,1%. Προφανώς, τα μέσα ενημέρωσης προωθούν την Κίνα πολύ προθυμότερα, αν όχι εσκεμμένα, όταν στηρίζουν το κυβερνών κόμμα. Το εν λόγω φαινόμενο δεν παρατηρείται μόνο στην Ελλάδα – στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγει και μία παρόμοια έκθεση του οργανισμού Chinfluence στην Ουγγαρία.

Source: IIER, October 2018

Πολύ ενδεικτική περίπτωση είναι αυτή της «Ελευθεροτυπίας» και της «Εφημερίδας των Συντακτών», οι οποίες έχουν μία σταθερή ροπή προς τον χώρο της Αριστεράς. Σημειώνεται ότι, βάσει της σύγκρισης των ‘αντιπολιτευτικών’ και ‘κυβερνητικών’ περιόδων, το μερίδιο των δημοσιευμάτων τους για τις ελληνοκινεζικές σχέσεις αυξήθηκε σχεδόν κατά έξι φορές από το 2015, όταν ο ΣΥΡΙΖΑ ανέλαβε την διακυβέρνηση της χώρας.

Όσον αφορά τον ρόλο των ελληνικών μέσων ενημέρωσης στην διαμόρφωση της κοινής γνώμης, τρία είναι τα σημεία, τα οποία οφείλει να τονίσει κανείς: (i) παρέχουν εκτενή και αρκετά αντικειμενική πληροφόρηση σε σχέση με την Κίνα, για την κοινωνική της καθημερινότητα και για την αυξανόμενη επιρροή της στο διεθνές σύστημα, (ii) η θεματολογία και ο τόνος της ενημέρωσης χαρακτηρίζονται από σχετική ουδετερότητα, (iii) η κάλυψη της Κίνας από τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης φαίνεται όντως να έχει κάποια επιρροή σε επίπεδο κοινωνίας και κοινής γνώμης, κάτι που εξηγεί γιατί οι Έλληνες έχουν αρνητική άποψη για τις συνθήκες εργασίας και διαβίωσης στην Κίνα, όπως και για το πολιτικό σύστημα της χώρας.

Ωστόσο, σε ό,τι αφορά την λήψη αποφάσεων και ζητήματα εξωτερικής πολιτικής της Ελλάδα, η εικόνα είναι διαφορετική. Παράδειγμα αποτελεί η διαμάχη για το καθεστώς της Νότιας Σινικής Θάλασσας και η απόφαση της κυβέρνησης Τσίπρα να στηρίξει την Κίνα το 2016 έναντι της απόφασης του δικαστηρίου διαιτησίας της Χάγης, η οποία ήταν κατά της Κίνας. Παρομοίως, το 2017 η ελληνική κυβέρνηση εμπόδισε την έκδοση δήλωσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, παρά το γεγονός ότι η πλειοψηφία των Ελλήνων πολιτών έχει αρνητική γνώμη για την Κίνα σ' αυτό το θέμα. Είναι σαφές ότι υπάρχει απόσταση μεταξύ των διαθέσεων της κοινωνίας και των πολιτικών/οικονομικών ελίτ – επισημαίνεται, πάντως, ότι αυτό το φαινόμενο καταγράφεται και σε άλλες χώρες – τόσο στην ΕΕ, όσο και σε άλλες περιοχές του πλανήτη.

7. Προτεινόμενη ερμηνεία της πρώτης αντίφασης

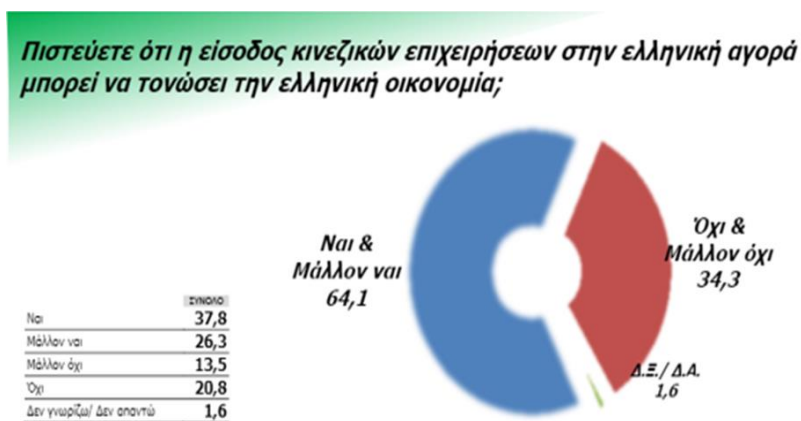
Όπως έχουμε προαναφέρει, η πρώτη θεμελιώδης αντίφαση έγκειται στο γεγονός ότι, παρά την αρνητική άποψή τους για το βιοτικό επίπεδο στην Κίνα και το σύστημα διακυβέρνησης της χώρας, οι Έλληνες περιμένουν οικονομική βοήθεια από τον ασιατικό γίγαντα. Αυτό εξηγείται με την κρίση στην Ελλάδα και κυρίως με το υψηλότερο επίπεδο ανεργίας, το υψηλότερο στην ΕΕ - 27,6% τον Μάιο του 2013, αν και έπεσε στο 20,2% τον Ιούνιο του 2018).

Σύμφωνα με έρευνες κοινής γνώμης, η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων έχει κατά καιρούς αναφέρει την ανεργία ως το μεγαλύτερο και οξύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η ελληνική κοινωνία. Εξ ου και το έντονο ενδιαφέρον των Ελλήνων για την δημιουργία θέσεων απασχόλησης μέσω ξένων επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων βεβαίως και των κινεζικών.

Source: GPO, December 2016

Συμπερασματικά, η πρώτη αντίφαση εξηγείται με μια στάση της ελληνικής κοινωνίας, την οποία θα ονομάζαμε 'στάση δοσοληψίας' ('transactional stance'). Πρόκειται για έναν συμβιβασμό μεταξύ της εικόνας της Κίνας ως αναπτυσσόμενης χώρας και της αδήριτης οικονομικής πραγματικότητας στην Ελλάδα. Με άλλα λόγια, πρόκειται για την υπέρσχυση των προσδοκιών των Ελλήνων έναντι των παραστάσεων που έχουν για την Κίνα.

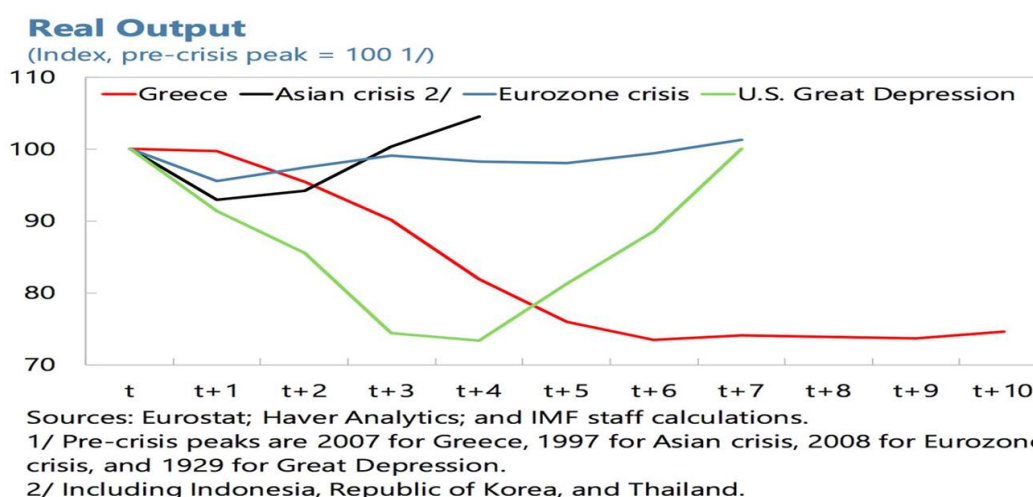
Source: GPO, December 2016

8. Προτεινόμενη ερμηνεία της δεύτερης αντίφασης

Η δεύτερη αντίφαση που προκύπτει στην έρευνα, είναι η αντίληψη πως η αυξανόμενη δύναμη της Κίνας αποτελεί αρνητική εξέλιξη για την Ευρώπη, αλλά θετική για την Ελλάδα – κάτι προφανώς παράδοξο, αφού η Ελλάδα είναι ευρωπαϊκή χώρα και μέλος της ΕΕ. Πρόκειται για την πιο σημαντική από τις τρεις αντιφάσεις που διαπιστώσαμε κατά την έρευνά μας. Η αντίφαση αυτή εξηγεί εν μέρει και τις άλλες δύο, όπως θα δούμε στην συνέχεια.

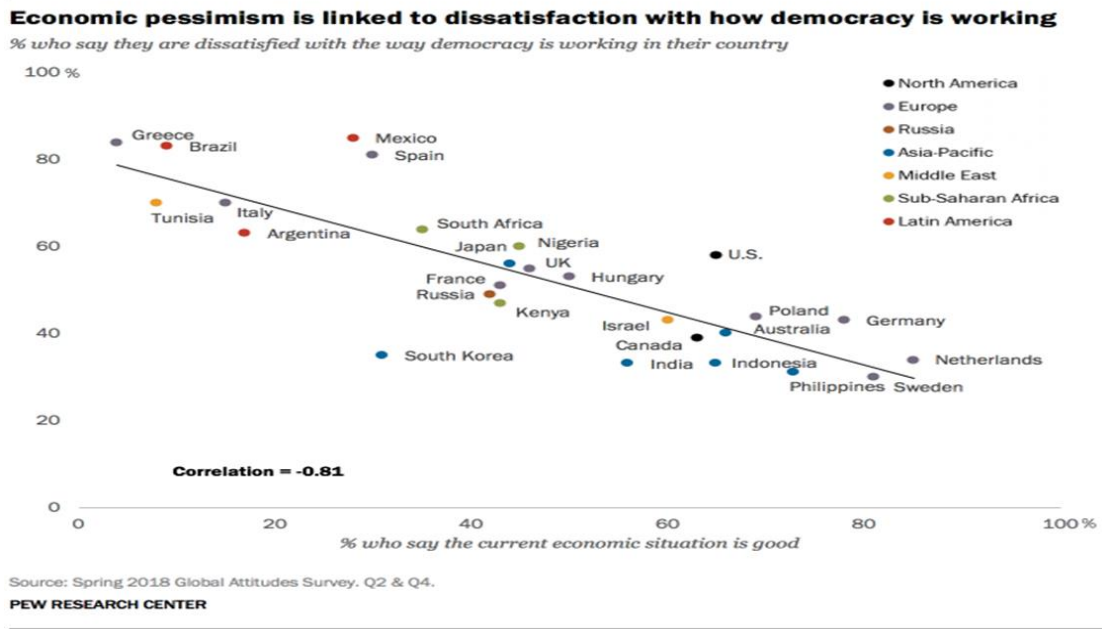
Ωστόσο, η κατανόησή της απαιτεί να κάνουμε ένα βήμα πίσω στον χρόνο και να θυμηθούμε πώς εξελίχθηκαν τα πράγματα στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία. Μόνον έτσι θα κατανοήσουμε τις δύο πιθανές εξηγήσεις της εν λόγω αντίφασης: είτε πως μία πιθανή απειλή για την Ευρώπη δεν είναι απαραίτητα και απειλή για την Ελλάδα, όσο η Κίνα στηρίζει την ελληνική οικονομία, είτε πως οι Έλληνες δεν αισθάνονται στενά συνδεδεμένοι με τις τύχες της ΕΕ και η στάση τους είναι κατ'ουσίαν αντιευρωπαϊκή.

Έχοντας χάσει περισσότερο από το ένα τέταρτο του εθνικού της πλούτου και του βιοτικού της επιπέδου, αφού χαρακτηρίστηκε ο παρίας της Ευρωζώνης για μία περίπου δεκαετία, αντιμετώπισε τον κίνδυνο της εξόδου από την ΕΕ, ταυτόχρονα βρίσκεται δίπλα σε μία ανέκαθεν προκλητική και πλέον απρόβλεπτη Τουρκία, και βιώνοντας τεράστιες εισροές μεταναστών από το 2015, η Ελλάδα αισθάνεται αποκομμένη και αποστασιοποιημένη από τους Ευρωπαίους εταίρους της. Αυτή η ψυχολογική απόσταση του μέσου Έλληνα από την ΕΕ συνδέεται άμεσα με την δεύτερη αντίφαση.

Υπάρχει, επίσης, άμεσος συσχετισμός μεταξύ της οικονομικής κρίσης και της πολιτικής αντίληψης της κοινής γνώμης όπως φαίνεται από αυτή την έρευνα του 2018. Στον κάθετο άξονα παρουσιάζονται τα ποσοστά όσων είναι δυσαρεστημένοι με την δημοκρατία στην χώρα τους, ενώ στον οριζόντιο αυτά όσων πιστεύουν πως η παρούσα οικονομική κατάσταση είναι ικανοποιητική. Η Ελλάδα τοποθετείται στην

χειρότερη θέση της παράστασης, καθώς οι Έλληνες εμφανίζονται απογοητευμένοι από την οικονομική τους κατάσταση και, συνεπώς, την δημοκρατία τους. Είναι φανερό ότι αυτό αντικατοπτρίζει την οικονομική κρίση που βιώνει η χώρα, αλλά και τις συνεχείς διαμαρτυρίες, όπως και την άνοδο της αντισυστημικής ρητορικής στην χώρα μας.

Οι τάσεις αυτές εκφράστηκαν ξεκάθαρα από τον ΣΥΡΙΖΑ, όπως φαίνεται από την παρουσία του κ. Αλ. Τσίπρα στις κηδείες του Hugo Chavez στην Βενεζουέλα το 2013 και του Fidel Castro το 2016.

Υποστηρίζουμε, λοιπόν, ότι το τεράστιο κενό της ΕΕ που άφησε η κρίση στην Ελλάδα, ήρθαν να καλύψουν οι αναζητήσεις για άλλες διεθνείς συμμαχίες εκτός Ευρώπης. Σ' αυτό ακριβώς το κενό εισήλθε και η Κίνα.

9. Προτεινόμενη ερμηνεία της τρίτης αντίφασης

Υποστηρίζουμε, επίσης, ότι η τρίτη αντίφαση (εναντίωση στην παγκοσμιοποίηση κι ταυτόχρονα ελπίδες που εναποτίθενται στην Κίνα να βοηθήσει στην Ελλάδα) εξηγείται μ' έναν συνδυασμό δύο παραγόντων:

- Αφενός μεν η κρίση έχει δημιουργήσει ένα τεράστιο ψυχικό κενό μεταξύ της Ελλάδας και των δυτικών εταίρων της και η Κίνα επωφελείται αυτού του κενού.
- Αφετέρου, υπάρχει μια κάπως μεταφυσική σχέση μεταξύ της Ελλάδας και της Κίνας – είτε στο όνομα μιας 'πολιτισμικής συγγένειας' ανάμεσα στις δύο χώρες, είτε στο όνομα μιας 'άλλης παγκοσμιοποίησης'.

Και εξηγούμε.

1. Αναφερόμαστε στις ολοένα και στενότερες ελληνοκινεζικές σχέσεις που εκλαμβάνονται από πολλούς δυτικούς αναλυτές ως περίεργο "ρομάντζο". Η αλήθεια, ωστόσο, είναι ότι οι σχέσεις Αθήνας-Πεκίνου καθορίζονται σε μεγάλο βαθμό από οικονομικό πραγματισμό και γεωπολιτικές βλέψεις.

Σε ό,τι αφορά την Ελλάδα, η χώρα χρειάζεται επειγόντως ξένες επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένων και κινεζικών. Επιπροσθέτως, η κυβέρνηση Τσίπρα ήρθε σε κατά μέτωπο σύγκρουση με τους πιστωτές της χώρας μετά το 2015 και βλέπει την

Κίνα ως έναν εν δυνάμει πολιτικό σύμμαχο έναντι των δυτικών θεσμών που προσφέρουν οικονομική βοήθεια στην Ελλάδα με αντάλλαγμα επώδυνες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις.

Από την πλευρά της, η Κίνα διείδε την ευκαιρία που της προσφέρθηκε με την κρίση στην Ευρωζώνη και ιδιαίτερα στην Ελλάδα και την αξιοποίησε δεόντως, διεκδικώντας το λιμάνι του Πειραιά, αλλά και άλλες δημόσιες επιχειρήσεις που βρίσκονται σε οικονομική δυσχέρεια.

2. Ο δεύτερος παράγοντας που αξίζει να εξεταστεί είναι η 'μεταφυσική σχέση' μεταξύ της Κίνας και της Ελλάδας. Και οι δύο χώρες δικαίως υπερηφανεύονται για τον ένδοξο αρχαίο πολιτισμό τους. Και είναι αλήθεια ότι οι Κινέζοι γνωρίζουν πολλά για την αρχαία ελληνική ιστορία – κάτι που δεν ισχύει για τις γνώσεις των Ελλήνων για την ιστορία της Κίνας. Πάντως, η ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά των δυο χωρών αποτελεί ένα πολύ ευνοϊκό πεδίο συνεργασίας μεταξύ τους. Εξ ου και οι πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται, κυρίως από κινεζικής πλευράς, για την προώθηση της δημόσιας διπλωματίας σε σχέση με την ιστορία και τον πολιτισμό.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 στην Αθήνα και του 2008 στο Πεκίνο προσέφεραν μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για την σύσφιξη των ελληνοκινεζικών σχέσεων. Δεν είναι τυχαίο ότι η περίοδος από τον Σεπτέμβριο του 2007 έως τον Σεπτέμβριο του 2008 κηρύχθηκε "έτος της Ελλάδας" στην Κίνα. Το 2017, πάλι μετά από πρωτοβουλία του Πεκίνου, συνεκλήθη στην Αθήνα η πρώτη διάσκεψη των Υπουργών Εξωτερικών των χωρών με αρχαίους πολιτισμούς (GC10).

Σε ό,τι αφορά τον Νέο Δρόμο του Μεταξιού, κεντρική επιλογή της Κίνας, σημειώνεται ότι η επίσημη ονομασία αυτής της πρωτοβουλίας είναι 'Ζώνη και Δρόμος' (Belt and Road Initiative). Στην Ελλάδα, όμως, αυτή η ονομασία δεν είναι ιδιαίτερα εύηχη και προτιμάται - για ευνόητους λόγους - η αναφορά στον Δρόμο του Μεταξιού, ο οποίος σχετίζεται με τον Μεγάλο Αλέξανδρο και την εκστρατεία του στην Ασία τον 4 αι. π. Χ. Η παράσταση αυτή είναι ευνοϊκή και για έναν άλλον λόγο: δημιουργείται, έστω και ως ψευδαίσθηση, η εντύπωση ότι η αρχαία Ελλάδα και η αρχαία Κίνα είχαν κάποιους δεσμούς ήδη από την εποχή εκείνη. Στην Ελλάδα καλύφθηκε από πολλά ΜΜΕ η πρόσφατη θεωρία – αν και αμφιλεγόμενη – ότι ο πήλινος στρατός στο Χί'αν της Κίνας φέρει ομοιότητες με αρχαία ελληνικά αγάλματα. Δεν χωράει αμφιβολία ότι τέτοιες ειδήσεις, αληθινές ή μη, βρίσκουν μεγάλη και θετική απήχηση στην ελληνική κοινωνία.

Ένα άλλο παράδειγμα για τον μύθο της πολιτισμικής συγγένειας μεταξύ Ελλήνων και Κινέζων, είναι η φράση που αποδίδεται στον Νίκο Καζαντζάκη: 'Αν γρατζουνίσεις έναν Έλληνα, θα βρεις Κινέζο από κάτω. Κι αν γρατζουνίσεις έναν Κινέζο, θα βρεις Έλληνα από κάτω.' Ο Καζαντζάκης ήταν λάτρης των ανατολικών πολιτισμών και ταξίδεψε στην Κίνα και την Ιαπωνία το 1935. Τρία χρόνια αργότερα εξέδωσε το βιβλίο του με τίτλο 'Ταξίδι: Ιαπωνία και Κίνα', όπου αναφέρει την εν λόγω φράση. Το σύνθημα αυτό είναι ιδιαίτερα προσφιές σε ομιλίες που εκφωνούνται σε επίσημες

ελληνοκινεζικές εκδηλώσεις και επιβεβαιώνει εύγλωττα τον μύθο περί πολιτισμικής συγγένειας μεταξύ των δύο εθνών.

Σύμφωνα με έρευνα του Πανεπιστημίου του Πειραιά τον Ιανουάριο του 2014, το 60,9% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι οι πολιτισμοί της Ελλάδας και της Κίνας έχουν 'κοινά στοιχεία', το δε 38,2% ότι έχουν 'πολλά κοινά στοιχεία'. Ωστόσο, από τις απαντήσεις σε άλλη ερώτηση της ίδιας έρευνας προκύπτει ότι η Κίνα θεωρείται απομακρυσμένο και πολιτισμικά πολύ διαφορετικό έθνος. Συνεπώς, το επιχείρημα περί 'πολιτισμικής συγγένειας' δεν αντέχει σε σοβαρή κριτική.

Επανερχόμαστε, λοιπόν, στην ερμηνεία της τρίτης αντίφασης: ενώ τάσσονται κατά της παγκοσμιοποίησης, γιατί οι Έλληνες θεωρούν την Κίνα, τον 'σημαιοφόρο' της παγκοσμιοποίησης, προτιμότερο σύμμαχο από δυτικούς εταίρους; Είναι δύο οι εξηγήσεις που προκρίνουμε:

- Στο επίπεδο της οικονομικής συνεργασίας, ενδεχομένως γίνονται πιο εύκολα αποδεκτές μεγάλες κρατικές επιχειρήσεις από την Κίνα (π.χ. η COSCO) παρά μεγάλες ιδιωτικές δυτικές επιχειρήσεις. Εικάζουμε ότι ο κρατικός καπιταλισμός της Κίνας ασκεί την γοητεία του στους Έλληνες και αμβλύνει τις ανησυχίες τους για τα αρνητικά της παγκοσμιοποίησης.

- Στο επίπεδο της κοινωνικής ψυχολογίας, ο μύθος της 'πολιτισμικής συγγένειας' ενδεχομένως συμβάλλει στην αποδοχή της κινεζικής παρουσίας στην Ελλάδα, στον βαθμό που η Κίνα θεωρείται 'μακρινός συγγενής', δεν έχει την εικόνα της αποικιοκρατικής δύναμης ή της πολεμοχαρούς χώρας και, ως εκ τούτου, εκλαμβάνεται ως εκφραστής μιας 'άλλης παγκοσμιοποίησης', κάπως πιο ανθρώπινης και πιο κοντά στα ελληνικά δεδομένα.

Πάντως, επισημαίνουμε στο τέλος της έρευνάς μας και τους κινδύνους μιας ενδεχόμενης ψύχρανσης στις ελληνοκινεζικές σχέσεις. Δεδομένων των μεγάλων προσδοκιών των Ελλήνων, εάν οι κινεζικές επενδύσεις στην Ελλάδα δεν μεταφραστούν σε απτά αποτελέσματα, π.χ. στο επίπεδο της απασχόλησης, δεν αποκλείεται με την πάροδο του χρόνου να διαπιστώσουμε κάποια 'κόπωση'. Συνεπώς, εναπόκειται τόσο στις ελληνικές αρχές όσο και στις κινεζικές επιχειρήσεις, να λάβουν πολύ σοβαρά υπόψη τους τις προσδοκίες των Ελλήνων πολιτών και να ανταποκριθούν σ' αυτές.

10. Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, η ομάδα εργασίας του ΙΔΟΣ κατέληξε στον προσδιορισμό ενός συνονθυλεύματος τεσσάρων διαφορετικών - και ως έναν βαθμό αλληλοσυγκρουόμενων - αφηγημάτων:

(i) την πεποίθηση, πως η Κίνα είναι ακόμα μία αναπτυσσόμενη χώρα, η οποία αντιμετωπίζει αξιοσημείωτες κοινωνικές και οικονομικές προκλήσεις, παρά τα εντυπωσιακά επιτεύγματα των τελευταίων δεκαετιών

(ii) την αντίληψη περί ενός αυταρχικού καθεστώτος, το οποίο δεν σέβεται τα δικαιώματα των πολιτών του

(iii) μία εμμέσως πλην σαφώς ωφελμιστική διάθεση των Ελλήνων, με την ελπίδα ότι η Κίνα μπορεί να αποτελέσει χρηματοοικονομικό αρωγό και πιθανό εναλλακτικό σύμμαχο έναντι της ΕΕ κατά την διάρκεια της παρατεταμένης κρίσης στην Ελλάδα

(iv) την νεφελώδη εικόνα ενός ένδοξου κινεζικού πολιτισμού, ανάλογου με εκείνον της Ελλάδας, όπως και την (ψευδ)αίσθηση μίας 'πολιτισμικής συγγένειας' με την Κίνα.

Ευχαριστούμε για την προσοχή σας!